№ 127 ՇԱԲԱԹ ՅՈՒՆԻՍԻ 19

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՇԱԲԱԹ ՅՈՒՆԻՍԻ 19 № 127

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ". կամ Tiflis, Rédaction „Mschak". Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տելեֆոն № 253.

Թանգոյեան Ս. Աստուածածին եկեղեցու լուսարար՝ Ջահընկալ-ուրարակիր Յակովբ Աղաբաբեանցը յայտնում է, վաղը, կիրակի, ամսիս 20-ին, յիշեալ եկեղեցում, սուրբ պատարագից յետոյ լինելու է հոգեհանգիստ իր անփոխարինելի և վաղամեռ ամուսնու՝

ԿԱՏԱՐԻՆԷ ԱԲԻԼԵԱՆ ԱՂԱԲԱԲԵԱՆՑԻ

(ծնեալ՝ Եսայբեգեան) մահվան (վախճանված Լօռու գաւառի Օձուն-Ուզունլար գիւղում) քառասնօրեայ յիշատակին, որ և խնդրում է իր ազգականներին, ընկերներին, բարեկամներին ու ծանօթներին՝ շնորհ բերել հանգուցեալի յիշատակը պատուելու: Ս. Պատարագը կը սկսվի առաւօտեան ժամի $10\frac{1}{2}$-ին: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Զօրաբանակների շարժումները. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Դատաստանական դահլիճից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Թիւրքական գործերի շուրջը. Քաղաքական տեսութիւն. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԶՕՐԱԲԱՆԱԿՆԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ

Պատերազմը իր ամենահրատապ շրջաններից մէկումն է ներկայումս: Պատերազմող կողմերը լարել են իրանց ուժերը թէ ծովում և թէ ցամաքում: Պորտ-Արտուրի ռուսաց նաւատորմը յունիսի 10-ին փորձեց իր ամբողջ կազմութեամբ դուրս գալ ներսի նաւահանգստից՝ նպատակ ունենալով գնալ դէպի հարաւ: «Н. В.» լրագրի ասելով, նա բաղկացած էր վեց զրահակիրներից, 5 կրէյսերներից և 14 ականանաւերից: Նա գիշերեց բաց նաւահանգստում: Երբ եապօնական նաւատորմը անթել հեռագրի միջոցով տեղեկացաւ այդ մասին, շտապեց մօտենալ Պորտ-Արտուրին գիշերը և յարձակում գործեց ռուսաց նաւատորմի վրա, որը հետևեալ առաւօտը նորից վերադարձաւ և պատսպարվեց ներսի նաւահանգստում: Ճշգրիտ տեղեկութիւններ չը կան, թէ ինչ փնասներ են առաջացել այս ու այն կողմում այդ յարձակման շնորհիւ:

Ցամաքի գօրագնացքների մասին, բացի պաշտօնական աղբիւրներից, կան և մասնաւորներ, որոնց պէտք է նկատի առնել որոշ ձեռնպահութեամբ: Բէլյաերի գործակալութիւնը հաղորդել էր, որ Կուրօկին առաջապահ զօրքը բռնել է մի կէտ երկաթուղու գծի վրա Խայչէնից 20 վերստ դէպի հարաւ: Այդ առիթով «Times» և «Standard» լրագրերի պատերազմական գրողները այն ենթադրութիւնը յայտնեցին, որ Կուրօկին փորձ է անում կտրել Շտակելբերգի զօրքը գեներալ Կուրօպատկինի գլխաւոր զօրքից: Որպէս զի Կուրօկին համար հեշտ լինի գլուխ բերել այդ շարժումը, եապօնական միւս հրամանատարը, Օկուն, որ գտնվում էր հարաւում, դանդաղ էր առաջ շարժվում, չը ստիպելով Շտակելբերգին արագ կերպով յետ նահանջելու դէպի հիւսիս: Նոյն նպատակին հասնելու համար Կուրօկին իր զօրքերը տեղափոխեց դէպի ձախ թեւը: Իսկ «Journal» թերթի Պետերբուրգի թղթակիցը այն կարծիքն է յայտնում, որ Կուրօկիի դէպի արևմուտք շարժվելը նպատակ ունի մօտենալ ծովին, Լաօդունեան ծոցի ափերին, քանի որ չէ սկսվել անընդհատ անձրևի շրջանը: Այն ժամանակ Կուրօկիի զօրքը իր աջ թևով կը յենվէր Դագուշանի, իսկ ձախ թևով Նիւ-Ջժուանի քաղաքների և ծովափների վրա:

Այսօրվայ հեռագիրները հաղորդում են, որ Կուրօկիի եապօնական զօրքը շարժվում է դէպի Լաօեան:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Փամփուշտների գողութիւնը

Յունիսի 7-ին, կովկասեան զինւորական-նահանգական դատարանը Ալէքսանդրոպոլում քննեց փամփուշտների գողութեան վերաբերեալ գործը Ալէքսանդրոպոլի արտիլերիական պահեստից: Նախագահում էր գեներալ-մայոր Շմերլինգ, մեղադրում էր պրօկուրօրի օգնական գնդապետ Սեմաշկօ, պաշտպանում էին կապիտան Վլադիմիրօվ, կապիտան Սուդբինին և երդուեալ հաւատարմատար Տուրկէվիչ: Գործի հանգամանքներն այսպէս են. 1903 թ. դեկտեմբերի 25-ին, Ալէքսանդրոպոլի արտիլերիական պահեստից գողացվում են ռազմական փամփուշտներ. 1) բերդանի 437 արկղ՝ 503,389 հատ փամփուշտներով, 2) Պիբօդի—30 արկղ՝ 30,000 փամփուշտներով 3) ատրճանակային Սմիտ և Վիսսօն՝ 46 արկղ 66,240 փամփուշտ և բացի դրանից 30,115 գիլզա: Այդ յափշտակութիւնը յայտնվեց միայն դեկտեմբերի 31-ին, շնորհիւ պտտող լուրերի, որ տարածել էր Պուչկօվ զինւորը: Նա պատմում էր, թէ դեկտեմբերի 25-ին, երեկոյեան ժամը 9-ին, վերադառնալով բերդը, նկատեց լուսնի լոյսով, ճանապարհի վրա 10—15 հոգի հայեր, նրանց մօտ ձիւնի վրա կային ձեռաշարժ սահնակներ և ինչ որ մի կոյտ: Նա իսկոյն յայտնեց այդ մասին պահակային ունտէր-օֆիցէր Շամախեանցին, բայց սա ոչ մի խօսք չասեց այդ մասին պահակային պետ Շելեմետեվ 2-րդին: Լուրերը հասան օֆիցէրներին և դեկտեմբերի 31-ին պահեստի մթերանոցը քննվեց: Քննութիւնը ցոյց տուեց, որ գողութիւնը կատարվել է երեկոյեան ժամը 7 և 9-ի ժամանակ, երբ իբրև պահապան կանգնած է եղել Մարգարեանց զինւորը, որ այժմ փախստական է:

Ապա 1903 թ. դեկտեմբերի 23-ին, ինչպէս ցոյց տուեցին մի շարք վկաներ, երեկոյեան ժամը 8-ին եկաւ 9-րդ վաշտից ունտէր-օֆիցէր Բահրամօվը և սկսեց ուշադրութեամբ նայել պատուհանից մի բանի: Ապացուցում, երբ քննեցին 9-րդ և 10-րդ վաշտերի զօրանոցները, յայտնվեց, որ վերջինից երևում է № 131 կազեմատը, բայց 9-ից նրան տեսնել անկարելի է: Զինւորներից մինը, Կուտաշվիլին, հարցրեց Բահրամօվին, թէ ինչ է նայում, բայց նա միայն ձեռքը թափ տուեց. նոյն ժամանակ նա մօտեցաւ միւս պատուհանին և տեսաւ լուսնի լուսով, ձիւնի վրա, թէ ինչ որ մարդիք, մօտաւորապէս 8 հոգի, կազեմատից փախչում են դէպի դաշտը: Կուտաշվիլին յայտնեց այդ մասին ունտէր-օֆիցէր Եանգօլենկօին և եֆրէյտօր Դրօժանենկօվին, որոնք ուրիշ զինւորների հետ սկսեցին նոյնպէս նայել պատուհանից: Այդ ժամանակ նկատված մարդկանց մի մասը պատնէշի միջով գնաց դաշտը, իսկ երեք զինւորներ դիմեցին դէպի բերդը, դէպի Ախալցխեան դուռը: Կասկածելով այդ մարդկանց փոած լուացքի գողութեան մէջ և կամենալով ճանաչել նրանց, Եանգօլենկօն ու Կուտաշվիլին շտապով վազ տուեցին զօրանոցից և դրանը պատահեցին երկու զինւորի, որոնք գալիս էին զօրանոց. դրանք էին զինւորներ Եգոր Ղազարօվ և Յարութիւն Մէլիքօվ. նրանց խուզարկեցին, բայց ոչինչ չը գտնելով, արձակեցին:

Դրա մասին ևս սկսեցին լուրեր պտտել: Ասում էին, որ գողութիւն է կատարվել № 131 կազեմատից: Այդ լուրերը միայն յունվարի 10-ին հասան կապիտան Սմիրնիտսկուն և երբ նա քննեց կազեմատը, յայտնվեց իրօք, որ 64 արկղ Պիբօդիի փամփուշտ չը կայ, և թէև կնիքը ու կախ ընկած կողպէքը կազեմատի դրան վրա ամբողջ էին, բայց լուսամուտների վանդակները ցնցված էին, ծռված, որ չէր կարող պատահել առանց գիտութեան այն ժամապահ զինւորի, որ կանգնած էր № 131 կազեմատի մօտ, իսկ այդ օրը, ժամը 7-ից մինչև 9 կանգնած էր պահապան զինւոր Շահբազօվը:

Այդ բոլորի հիման վրա, քրէական պատասխանատուութեան ենթարկվեցին ունտէր-օֆիցերներ՝ Մարտիրոս Բահրամօվ և Նիկօլայ Շամախեանց, զինւորներ՝ Յարութիւն Մէլիքօվ, Եգոր Ղազարօվ և Արշակ Շահբազօվ:

Յունիսի 11-ին դատարանը վճռեց. Շամախեանցին և Բահրամօվին զրկել բոլոր իրաւունքներից և արտօնութիւններից և բանտարկել կալանաւորական ուղղիչ բաժանմունքի մէջ առաջինին 6 տարի, իսկ երկրորդին 5 տարի: Շահբազօվը դատապարտված է 6 տարի տաժանակիր աշխատանքի, իսկ Ղազարօվը և Մէլիքօվը—արդարացրված են: (Кавказъ)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ստացանք Լէօի «Ս. Մեսրոպ» աշխատութիւնը, որ լոյս տեսաւ Թարգմանիչների տօնի օրը: Աշխատութիւնը բաղկացած է միջակից 344 էջից, բաժանված չորս մասի: Հեղինակը նախ քան խօսելը գրերի գիւտի և Թարգմանչական գործի կազմակերպութեան մասին, տալիս է տեղեկութիւններ այն վիճակի մասին, որի մէջ գտնվում էր հայոց երկիրը մինչև գրերի գիւտը: Նոյնպէս գրքի մէջ ներկայացված է մի նկարագիր այն արդիւնքների, որ ծնեց Մեսրոպի գործունէութիւնը: Ներկայ աշխատութիւնը կազմում է Մոսկվայում հաստատված «Սահակ-Մեսրոպեան» գրադարանի առաջին գիրքը, հրատարակութիւն Աւետիս Պօղոսեանի: Գիրքը տպված է մաքուր, Թիֆլիսում «Հերմէս» տպարանում: Գինը 75 կոպէկ:

—

Յունիսի 17-ին Թիֆլիսի դատաստանական պալատը, դռնփակ քննելով Ստեփան քահանայ Գունումեանի և Դվին ու Ղամարլու գիւղերի 16 բնակիչների գործը, որոնք մեղադրվում էին պատժական օրէնսգրքի 13 և 263 յօդուածներով. դռնբաց յայտարարված վճռով հաստատեց Երևանի նահանգական դատարանի վճիռը, որով 263 յօդուածը մերժվել էր և մեղադրեալները դատապարտվել էին՝ երեք հոգի, պատժական օրէնսգրքի 271 յօդուածի հիման վրա, կալանաւորական բաժանմունքների 2 տարուց մինչև 2 տարի 8 ամիս, իսկ Ստեփան քահանայ Գունումեանը և մնացեալ 13 մեղադրեալները, հաշտարար դատաւորների պատժագրքի 38 յօդուածի հիման վրա, $1\frac{1}{2}$ ամսից մինչև $2\frac{1}{2}$ ամիս ձերբակալման ոստիկանատան մէջ, այն պայմանով, որ Գունումեան քահանայի դատավճիռը պէտք է հաղորդվի իր հոգևոր իշխանութեանը ի կատարումն: Նախագահում էր պալատի անդամ Օրլօվսկիյ, ատենակից էին պալատի անդամներ Գեգիձէ և Զավեալօվ. մեղադրում էր պալատի պրօկուրօրի օգնական Իվանօվ. մեղադրեալներին պաշտպանում էին երդուեալ հաւատարմատարներ պ. Մալեանտօվիչ (Մոսկվայից), Լ. Խօմենտօվսկիյ և Տ. Յովհաննիսեան:

—

Կայսր Ալէքսանդ III-ի մուզէումի գիտական-էտնօգրաֆիական մասի կառավարիչ պ. Մօտլեանսկին ուղարկվում է Կովկաս, մեր երկրի վերաբերեալ ազգագրական ժողովածուն հաւաքելու և կազմելու համար:

—

Մեզ ուղարկվել է «Մուրացանի երկասիրութիւնների» առաջին հատորը, որ այս օրերս լոյս է տեսել Մն. Մարտիրոսեանցի տպարանից և պարունակում է «Նոյի ագռաւը», «Առաքեալը» և «Խորհրդաւոր Միանձնուհի» աշխատութիւնները: Գինն է 1 ր. 50 կ.: Գիրքը տպված է մաքուր և լաւ թղթի վրա:

—

Ռուսաստանի զանազան քաղաքներից երեւում են աշակերտների շարքեր, որոնք խմբով գալիս են Կովկաս իրանց դաստիարակների հետ միասին դիտելու, ուսումնասիրելու ընդարձակ ռուսական պետութեան այս հեռաւոր ծայրը: Այսպէս՝ անցեալ օրը Բագուի գնացքով Թիֆլիս հասան Վօրօնեժի տեխնիքական դպրոցի 35 աշակերտներ: Նոյն տեսակ աշակերտական էքսկուրսիաներ կատարում են և Թիֆլիսի դպրոցների սաները: Երէկ, օրինակ, մօտ 150 գիմնազիստներ, I գիմնազիայի սաներից, մեկնեցին Կարս իրանց դաստիարակներից մի քանիսի ուղեկցութեամբ, իսկ կանանց արհեստագիտական դպրոցի սաները տեսչուհու հետ միասին մեկնեցին Բաթում:

—

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան ֆինանսական յանձնաժողովը որոշել է 1) 600 ռուբլի օժանդակութիւն տալ ուսուցիչ Ագնիեվին, որը 10 տարի ծառայելով քաղաքային դպրոցում, այժմ ստիպված է, հիւանդութեան պատճառով, թողնել պաշտօնը և 2) 450 ր. յատկացնել հրդեհաշէջների կեանքի ապահովագրմանը:

—

Մենք ստացանք հետևեալ նոր գրքերը. 1) Ռ. Յ. Պէրպէրեան, Խոհք եւ Յուշք—1903 Վիէննա, 1904, հեղինակի լուսանկարով. 2) Ա. Ահարոնեանի Կեանքի դասը, պատմուածք, երկրորդ տպագրութիւն, Թիֆլիս, 1904 թ. գինն է 5 կոպ., 3) Վ. Փափազեան, Պայտառի հոգին եւ անկեղծ բնձայ, Թիֆլիս, 1904 թ. գինն է 4 կ.:

—

„Б. И." լրագիրը հաղորդում է, որ մօտ օրերս Դերբենդում բացվել է մի նոր հրէական դպրոց, որ առաջինն է ամբողջ Կովկասում իբր քաղաքացի հրէաների համար բացված: Դրանց դէմ է եղել հրէական հոգևորականութիւնը, բայց լուսամիտ դասակարգը յաղթող է հանդիսացել և բաց արել:

—

Թիֆլիսի քաղաքային արհեստաւորաց դպրոցի տեսուչը յայտնում է քաղաքային վարչութեան, որ մտադիր է յուլիսի 12-ին դպրոցի աշակերտների և վարպետների հետ էքսկուրսիա կատարել դէպի Օրլօվի նահանգը Բրեանսկի մեքենագիտական գործարանները նայելու և խնդրում է նախընթաց տարվայ նման յատկացնել 400 ռուբլի յիշեալ նպատակի իրագործման համար:

—

Կոյրերին խնամող հոգաբարձութեան խորհուրդը խնդրում է մեզ տեղեկացնել, որ վաղը, յունիսի 20-ին, կիրակի օր, ցերեկվայ ժամը 2-ին, կովկասեան կառավարչապետի օգնական գեներալ Ֆրէզէի բնակարանում նշանակված է հոգաբարձութեան անդամների ընդհանուր ժողովը՝ լսելու 1903 թւի գործունէութեան տեղեկագիրը և կատարելու պաշտօնատար անձերի ընտրութիւնը:

—

Յունիսի լոյս 14-ի գիշերը «հանքային ջրերը բժշկվելու և օդափոխութեան» գնացած գողերը կողոպտել են Խսնենտուկիի ուղղափառ եկեղեցին: Պահապանին սպանել և տարել են 2 ոսկեզօծ խաչ, 2 բուրվառ, թաշկինակներ և ուրիշ եկեղեցական իրեր ու անօթներ: Տեղական ոստիկանութիւնը գողերին բռնելու միջոցներ է ձեռք առել և հեռագրել է զանազան կողմեր:

—

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան ֆինանսական յանձնաժողովը իր յունիսի 17-ի նիստում համաձայնութիւն է յայտնել քաղաքային վարչութեան այն որոշման, որով վճռում են Հավլաբարում, քաղաքի այս ամենախուրթ մասում, բաց անել ծննդաբերական ապաստա-

բանի։ Յանձնաժողովը այդ նպատակի համար յատկացնում է իւրաքանչիւր տարի 10,040 րուբլի և միանուագ 3000 ր.։ Մուտքը աղքատների համար ձրի, իսկ ունևորների համար 50 կոպէկ։ Ապաստարանում կը հիմնվի 12 մահճակալ և 3 էլ պահեստի։

—

Լօձի և ուրիշ տեղերի մի քանի գործարանատէրեր դիմել են պատշաճաւոր վարչութեան և խնդրել, որ Անդրկովկասից երկաթուղով տարվող բամբակի ճանապարհածախսը պակասեցնվի, որովհետև այդ բերքի արտահանութիւնն Անդրկովկասից օր օրի վրա աճում է և գներն այս տարի ամեն տեղ, թէ Ռուսաստանում, թէ արտասահմանում թանգացել են։

—

Թիֆլիսի և Բագուի լրագիրները հաղորդում են, որ «Մշակ»-ում արդէն պաշտօնապես դիմակազուրկ եղած Տրիֆոն կեղծ վարդապետը ձերբակալվել է Բագուի մէջ այն ժամանակ, երբ նոր փարաջա է եղել գնելիս։

—

Երկրագործութեան դեպարտամենտի դպրոցական բաժանմունքը թոյլ կը տայ այսուհետև բաց անելու, որ կանոնադրութեան համաձայն, գիւղատնտեսական այնպիսի ստորին տեսակի դպրոցներ, ուր կարող են ընդունվել և բոլորովին անգրագէտ անձեր։ Այդ նոր ձևի դպրոցների նպատակն է, ինչպէս ասում է „Т. П. газ.“ լրագիրը, պատրաստել գիւղատնտեսական աշխատանքների մասին բաւաբար գաղափար ունեցող բանւորների որոշ կօնտինգէնտ։

—

„Нов.» լրագիրը, որ խիստ լաւատեղեակ է հրէական բոլոր գործերին, յայտնում է, որ վերջին 10 տարիների ընթացքում Ռուսաստանից գաղթել են մօտ 1 միլիօն հրէաներ։

—

Բէկերի և այլ հողատէրերի կալուածների վրա ապրող գիւղացիների հողաբաժինները գնելու և բերքերով առնվող հարկերը փողային հարկերի վերածելու համար հրաւիրված առանձին յանձնաժողովի քննութիւնները վերջանալուց և նիւթերը փակվելուց յետոյ՝ այժմ արդէն սկսվել են Կովկասի կառավարչապետի խորհրդի նիւթերը նոյն հարցերի առիթով։

—

Վաղը, յունիսի 20-ին մի խումբ սիրողներ, Ռասատօվի ղեկավարութեամբ, Արտիստական ընկերութեան թատրօնում կը ներկայացնեն ռուսած լեզվով Պոտապենկօի „Чужіе“ պիէսը և մի վօդևիլ։ Սիրողների այդ ձեռնարկութիւնը ամառվան այս շոքերին հասկանալի կը լինի, երբ ասենք, որ ներկայացման զուտ արդիւնքը մնալու է նորերս հաստատված մի համակրելի ընկերութեան գանձարանը։ Դա «Պետերբուրգի բժշկական ինստիտուտի և կանանց բարձրագոյն կուրսերի ունկնդիր օրիորդներին օժանդակող ընկերութիւնն է», որ ընդամենը հազիւ երկու ամիս է գոյութիւն ունի, բայց որին արդէն բաւական թւով դիմումներ են եղել օգնութեան կարօտ ուսանողուհիների կողմից։ Յուսանք, որ սիրողների աշխատանքը վարձատրվի։

—

Երկաթուղիների գլխաւոր վարչութիւնը կարգադրել է, որ այն կապալառուներ. որոնց դէմ բանւորները արդարացի բողոքներ են եղել արդէն բարձրացրած վարձագին նրանցից չը ստանալու մասին, այդ կապալառուներին չը տալ այլ ևս նոր կապալներ երկաթուղիների գործերում։

—

ԳԱՆՁԱԿԻ գաւառից մեզ գրում են. «Անձրևների առատութեամբ պէտք է բացատրել այն, որ անասունների գողութիւնը, եզ, ձի, կով, գոմէշ յափշտակելը այժմս համարեա գոյութիւն չունի դեռ. անձրևային գիշերները գողերը որսի դուրս գալ չեն կարող։ Մեր գաւառի ազգաբնակութեան անդորրութիւնը խանգարում է միմիայն յայտնի աւազակապետ Դալի-Ալիի խումբը, որը իր յանդուգն հրաժանատարի, Դալի-Ալիի առաջնորդութեամբ, չափում է լեռներն ու դաշտերը։ Գաւառապետ Արնօլդ ու նրա օգնական Մարկոս-բէկ Տէր-Աստուածատրեանը եռանդուն կերպով հետամուտ են լինում Դալի-Ալիին ու անհնարին դարձնում նրա ազատ գործունէութիւնը։ Հաւանական է, որ յանդուգն աւազակապետը չի ազատվի իր քաջարի հալածողների ձեռքից։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Ռուսները և ճապօնացիները իբրև ճակատական դէմքեր։ «Daily News» լրագրում արպված է մի նկատողութիւն, որտեղ հակադրվում են ռուսների և ճապօնացիների բնաւորութիւնը և վերաբերմունքը դէպի պատերազմական գործը։ Ռուսական և ճապօնական ազգերը—ասում է հեղինակը—ներկայացնում են կատարեալ հակասութիւն։ Ոչ մի կասկած չէ կարող լինել, որ ռուսների այժմեան անաջողութիւնը բացատրվում է գլխաւորապէս նրանով, որ ռուսները շատ ստոր էին գնահատում իրանց թշնամու յատկութիւնները։ Շատերը Ճապօնիայում լաւ յիշում են ռուսաց նաւատորմի կայանները Նագասակիում։ Ռուսաց նաւերը, խայտաբղէտ ձգած, հանդիսանում էին ուրախութեան խրախճաններ, երաժշտութեամբ, հրավառութիւններով, արբեցողութեամբ։ Ցամաքի վրա օֆիցէրները քիչ պակաս չէին ուրախութիւններ սարքում և նրանք երբէք չէին կասկածում, որ իրանք գերազանց են փոքրիկ ինքնասէր ճապօնացիներից։ Եւ սակայն, այն ժամանակ, երբ նրանք ուրախանում էին և հրճվում, ճապօնական ծովագնացները խմաժքով ուսումնասիրում էին, թէ ինչպէս պէտք է ականներ ձգել և ինչպէս բաց թողնել նրանց նաւերից։ Այն օրից, երբ ռուսները գրաւեցին Պորտ-Արտուրը, ճապօնացիները երբէք չը դադարեցրին իրանց պատրաստութիւնները նրա համար, որ ռուսներին դուրս դուրս քշեն այդտեղից։ Իրանց աջողութիւնները ներկայ պատերազմում նրանք պարտական են այն անխոնջ եռանդին, որով պատրաստվում էին պատերազմի։ Որ ժամանակ ուզում էք, օրինակ, այցելեցէք Ճապօնիայի կառավարչական հաստատութիւնները, միշտ այնտեղ կարելի է գտնել մի քանի պաշտօնեաներ։ Պատերազմի յայտարարութիւնից յետոյ զինուորական մինիստրը, որ միշտ պարապում է մինիստրութեան մէջ, կարգադրութիւն արեց, որ իր համար ճաշը բերեն մօտակայ բեստորանից։ Այն երկաթեայ վճռականութիւնը, որով մղվում է պատերազմը երկու կողմից ևս, ցոյց է տալիս, թէ պատերազմը ամենազարհուրելիներից մինը կը լինի պատմութեան մէջ։ (Рус. Вѣд.)

Խոռամանկ չինացի։ «Journal» լրագիրը տեղեկութիւն է ստացել, որ իբր թէ Պորտ-Արտուրում նկատել են չինական ինժեներ Խօի անհետացումը. նա գտնվում էր շատ տարիներ ռուսաց ծառայութեան մէջ և մեծ հարստութիւն էր դիզել։ Խօն իբր նորերս երևացել է ճապօնական զօրքերի շարքում և կարող է շատ կարևոր աջակից դառնալ ճապօնացիների համար։ (Рус. Вѣд.)

Բալտիական էսկադրան գնում է։ «Echo de Paris» լրագրի Պետերբուրգի թղթակիցը հաղորդում է, որ այս օրերս Լիբավում կը կայանայ բալտիական էսկադրայի առաջին էշէլօնի հանդէսը, որ ուղևորվում է Հեռաւոր Արևելք կօնտր-ծովապետ Ֆելկերզամի հրամանատարութեամբ։ Էշէլօնը բաղկացած է նաւերից, որոնք ունեն 21—23 հանգոյց արագութիւն և զինաւորված են արագաձիգ թնդանօթներով։ Այդ արագութիւնը հնարաւորութիւն կը տայ նաւերին ոչ միայն փախչել ճապօնական զրահաւորներից, այլ նոյն իսկ ականների եռևից հասնել։ Էսկադրայի այդ մասի հետ, ասում են, կուղարկվեն երկու ընդծովեայ նաւակներ։ Նաւերը կը գնան Մագելլանի նեղուցով։ (Русь)։

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Թիւրքաց հայերի մէջ սկսված շարժման օրից, եթէ վստահութեամբ վերաբերվենք արտասահմանեան լրագիրների թղթակիցներին,—ասում է պ. Խանզադէն „Нов. Об.“ լրագրում,—աւերված քրիստոնեայ գիւղերի թիւը հասնում է 50-ի, որոնց ազգաբնակութիւնը մասամբ գաղթեց լեռները և միացաւ հայ ապստամբների հետ, մասամբ կոտորվեց քիւրդերի դէմ մղած կռւի մէջ իր գոյքի համար, մասամբ էլ սոված, ոտաբոբիկ թափառում է Մուշի շրջականերում, մի կտոր չոր հաց խնդրելով։ Այդ մուրացկանների թիւը, որոնք դեռ նորերս ունեւոր գիւղացիներ էին, օրից օր գնալով աճում է և ներկայումս հասնում է 5000 հոգու։ Եւրօպական պետութիւնների գործակալների և Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքի եռանդուն առաջադրութիւնների շնորհիւ, Թիւրքաց սուլթանը յատկացրեց և ուղարկեց մի որոշ գումար, որի չափերը անյայտ են, անհրաժեշտ օգնութիւն հասցնելու համար վնասված ընտանիքներին։ Չը նայելով խաղաղ գիւղացիների այդքան տխուր դրութեան, որ զարմանալի միաբանութեամբ հաստատում են ամեն տեսակ լրագիրների թղթակիցները, չը նայելով անսպասելի կերպով այրիացած կանանց լաց ու կոծին և մատղաշ մանուկների յուսահատական աղաղակներին, հայ ապստամբները գործում են, ոչ մի բանի առջև կանգ չառնելով։ Նրանք իրանց համար նպատակ են դրել, ինչ գնով էլ լինի, պաշտպանել Սասունի անկախութիւնը, որը, նրանց կարծիքով, միակ անմատչելի բերդն է և ապահով ապաստարան քրիստոնեաների համար հալածանքների ծանր օրերում։ Ըստ երևոյթին, Թիւրքաց իշխանութիւնները, գտնվելով եւրօպական պետութիւնների զօրեղ ճնշման տակ, հաշտվել են սկզբնական նախամտածած ծրագիրը թողնելու մտքի հետ, որի նպատակն էր վերջնականապէս ջախջախել Սասունը, որպէս յեղափոխական ամեն տեսակ շարժումների օջախ։ Երկար տատանումներից յետոյ նրանք այն համոզման եկան, որ դա մի շատ վտանգաւոր քայլ է, որ կարող է ընդհանուր կոտորած առաջացնել և դրանով առիթ տալ, Թիւրքաց դիպլօմատների տեսակէտով Եւրօպայի այնքան ոչ-ցանկալի միջամտութեանը։ Դա մասամբ հաստատվում է այն հանգամանքով, որ Բիթլիսի վալին և տեղական զօրքերի հրամանատարը, անգլիական աղբիւրների համեմատ, հեռացան Սասունից և վերադարձան Մուշ, թողնելով այնտեղ բաւական նշանաւոր զինուորական ույժ կարգը պահպանելու և խախտված խաղաղութիւնը վերականգնելու համար։ Մամուլի մէջ յամառ լուրեր են պտտում այն մասին, որ հայ ապստամբները իրանց նպատակ են դրել մաքրել Սասունը քիւրդ տարրից, որը միշտ սպառնում է հայերի շահերին և ձգտումներին. Այդ պատճառով նրանք սիստեմատիկաբար հրդեհում են քիւրդ գիւղերը, բնակեցնելով կանանց և երեխաներին քրիստոնեայ գիւղերում։ Նրանք, մօտենալով քիւրդական որ և է գիւղին, նախ և առաջ առանձնացնում են կանանց և երեխաներին, և ապա արդէն կրակ են տալիս։

Թիւրքիայի հայերի մէջ շարժման ծագելու վերաբերմամբ, թէ հասարակութեան և թէ մամուլի մէջ հակասական կարծիքներ կան։ Մի քանիսները կարծում են, որ շարժումը բռնկել է հայ յեղափոխականների ագիտացիայի շնորհիւ, որոնք անցել են իբր թէ Թիւրքիայի սահմանները բացառապէս Ռուսաստանից. միւսները մի շարք փաստերով ապացուցանում են բոլորովին հակառակը, այսինքն հայկական շարժումը համարում են Թիւրքական անբնական կարգերի բնական հետևանք. կան և այնպիսիները, որոնք այդ շարժումը համարում են մակեդօնական կօմիտէտների ազդեցութեան անմիջական հետևանք։ Առաջին ենթադրութիւնը ամենից շատ է տարածված և առանձին կշիռ ունի Թիւրքաց բարձր շրջաններում։ Իսկ իրականապէս ամենամեղմ կրիտիկայի անգամ չէ դիմանում և կատարելապէս հակասում է իրերի իսկական դրութեան։ Վերջը չեմ կարող մատնացոյց չանել մի կուրիօզի վրա, որը մենք կը համարէինք որ և է սրախօսի դատարկ երևակայութեան պտուղ, եթէ մենք այդ չը կարդայինք անգլիական հրատարակութիւնների էջերում։ Բանն այն է, որ Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքը իբր թէ Բ. Դռնից կարգադրութիւն է ստացել, որով հրամայվում է պատրիարքարանին արգելել հայերին կարմիր զգեստ հագնել, որովհետև դրա մէջ նկատվում են չէզոք ցոյցի նշաններ Սասունի դէպքերի առիթով։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—

Տխուր և ցաւալի լուրեր են հասնում Պարսկաստանից. այդտեղ կատարվում են դէպքեր, որոնք խորին վիշտ պէտք է պատճառեն բոլոր նրանց, որոնք անկեղծօրէն ցանկանում և յոյս ունէին տեսնել մի օր այդ երկիրը բարեկարգված։ Մի տարի առաջ ընկաւ մեծ վէզիր Աթաբէկը. նրանք, որոնք Աթաբէկին էին համարում Իրանի բոլոր աղէտների պատճառ, սկսեցին վարդագոյն յոյսեր տածել, թէ Դարեհների, արդար Նուշիրւանների երկիրը կը մտնի խաղաղ զարգացման և քաղաքակրթութեան շաւղի մէջ, թէ կարգը և կանոնը, վերջապէս, կը հաստատվի այդ թշուառ պետութեան մէջ, որի ժողովուրդը մի վերին աստիճանի աշխատասէր և խաղաղասէր տարր, դարերով ենթարկվում է կեղեքումների, հարստահարութիւնների, ծփում է խորին խաւարի և տգիտութեան մէջ, շնորհիւ ընչաքաղց տգէտ հոգևորականութեան, և կաշառակերութիւնը, կեղեքումը նշանաբան դարձրած մի անբարոյական վարչութեան։ Մեծ էր այդ յոյսը մանաւանդ նրա համար, որ Իրանի վեհապետը անկեղծ կերպով ցանկանում էր բարեկարգել իր երկիրը։ Եւ առաջին քայլերը այդ ուղղութեամբ ցոյց էին տալիս, թէ Մուզաֆէրէդդին Շահը տոգորված է րէֆօրմների բուռն ցանկութեամբ և նա աջակիցներ ու խորհրդականներ է որոնում՝ իրագործելու բարենորոգութիւնների ծրագիրը, մի ծրագիր, որին իբր թէ արգելք էր լինում նախկին սադրազամը։ Եւ Շահի հրամանով մայրաքաղաքը՝ Թէհրան կանչվեցին բոլոր այն պետական անձինք,—նահանգապետներ, նախկին մինիստրներ, դեսպաններ, կուսակալներ, որոնք իրանց փորձառութեամբ կարող էին մշակել րէֆօրմների ծրագիրը։

Եւ սակայն, հէնց առաջին քայլում Աթաբէկի հակառակորդները ցոյց տուեցին, որ իրանց բոլոր ձգտումների, միտումների շարժառիթները ոչ թէ հասարակական—պետական են եղել, այլ լոկ անձնական, շահասիրական։ Հէնց որ շօշափվեց ժողովի մէջ այն զեղծումների, անկանօնութիւնների, օրինազանցութիւնների խնդիրը, որոնց պատճառով երկիրը հասել է քայքայման, նիւթական, տնտեսական սոսկալի քայքայման, և որոնց վերացման արգելք էր լինում նախկին սադրազամը, հէնց որ Շահի և մի քանի հայրենասէրների կողմից լուրջ առաջարկութիւններ եղան ջնջել, վերացնել այդ զեղծումները—նախկին սադրազամի հակառակորդները ամեն կերպ աշխատեցին խափանել նոր ծրագիրը, որովհետև նա զօրեղ կերպով հարուածում էր իրանց շահերը և գրպանները։ Նոյն իսկ Շահի մօտաւոր ազգականները, նոյն իսկ իր որդիները հակառակութիւն ցոյց տուեցին և նրանցից երկուսը ի վերջոյ ստիպված էին փախչել Թիւրքիա, Կ. Պօլիս։ Այդ բաւական չէ. սադրազամի հակառակորդները սկսեցին խնամութիւն, բարեկամութիւն հաստատել հոգևորականութեան հետ, նորից առաջ քաշել նրան, այն տարրին, որ միշտ հանդիսացել է Պարսկաստանի թշուառութեան, անկման գլխաւոր պատճառը, որ միշտ հակառակ է եղել այդ երկրի մէջ կրթութիւն, լուսաւորութիւն մտցնելու, որ ամեն կերպ աշխատում է խաւարի, տգիտութեան մէջ պահել ժողովուրդը, գրգռում է նրա մոլեռանդական վատ զգացմունքները։ Եւ ահա հոգևորականութիւնը նորից խրախուսված, սկսեց քարոզել, թէ քրիստոնեաները կամենում են ջնջել իսլամ կրօնը, տիրել երկրին, իրանց կարգերը, սովորութիւնները մտցնել։ Եւ որովհետև պարսիկ ամբոխը, տգէտ, ֆանատիկոս ամբոխը քրիստոնեայ ասելով սովոր է, ընդհանրապէս, հային ճանաչել, ուստի Սաբզվար քաղաքում, ուր բացի հայերից ուրիշ քրիստոնեայ չը կայ, մի աննշան դէպք պատրուակ դարձաւ հալածանքի հայերի դէմ։ Եւ տեղական մուշթայիդը շտապեց թանադրական կանօններ ու արգելքներ հրատարակել հայերի դէմ։

Այդպէս վարվեցին նախկին սադրազամի հակառակորդները, որոնք ցոյց տուեցին, թէ նրանց նպատակն էր միայն սադրազամին հեռացնել պաշտօնից, որպէս զի իրանք ձեռք բերեն իշխանութիւնը և ոչ թէ—բարեկարգել երկիրը։

Սակայն սադրազամի կուսակիցները և բարեկամները ևս նրա հակառակորդներից աւելի լաւ չը վարվեցին. կուսակցական ոգով տոգորված, նրանք չը կամեցան օգնել Շահին իրագործելու րէֆօրմների ծրագիրը, որպէս զի դրանով օգնած չը լինեն հակառակ կուսակցութեան։ Եւ նրանք չարաչար սխալվեցին ու ապացուցին, թէ նրանց ղեկավարող շարժառիթը նոյնպէս հայրենասիրութիւնը չէ, այլ կուսակցական նեղ ոգին։

Այդ վերջիններից մէջ նշանաւոր տեղ են բռնում երեք քրիստոնեայ բարձրաստիճան պաշտօնեաներ, որոնց օգնութեան և խորհրդակցութեան դիմեց Շահը—իր ծրագրի իրագործման համար և որոնք, սակայն, չը հասկանալով իրանց հայրենասիրական պարտքը, մերժեցին իրանց աջակցութիւնը, գրգռեցին Շահնշահի զայրոյթը իրանց դէմ և մի և նոյն ժամանակ մեծապէս վնասեցին իրանց կուսակցութեան պետի, նախկին Աթաբէկի գործին։

Այդ երեք քրիստոնեայ պաշտօնեաներն են—Վիեննայի պարսից նախկին դեսպան, հայազգի Ներիման խան Էնիկոլոփեան, որի տիտղոսն է «Գավամ-ուլ-Դօվլէ» (զօրութիւն պետութեան), Հռօմի պարսից այժմեան դեսպան պրինց Մելքօն խանը, կոչված «Նազըմ-ուլ-Դօվլէ» (բարեկարգիչ պետութեան) և Պարիզի պարսից այժմեան դեսպան ասօրի—կաթօլիկ Նազար աղա գեներալը, որոնց Շահը հրաւիրել էր գալ Թէհրան մասնակցելու ժողովին և աջակցելու իրան, բայց որոնք այլ և այլ պատճառներով ու պատրուակներով հրաժար-

վում են կատարել Շահի հրամանը։ Մեզ հաղորդում են Թէհրանից, որ Շահի զայրոյթը մանաւանդ մեծ է եղել Նարիման խանի դէմ, որը ինչպէս յայտնի է, նորին վեհափառութեան կողմից շատ սիրված և յարգված մի պաշտօնեայ էր, բայց երբ, չանսալով Շահի բազմատեսակ հեռագրական հրամաններին, հրաժարվել է գնալ Թէհրան, ենթարկվել է Շահի կողմից սաստիկ պատժի, այն է զրկվել է իր բոլոր պաշտօններից և աստիճաններից, թէև նորին վեհափառութիւնը հրամայել է չը դադարեցնել ռոճիկը։

Ցաւալի է, որ երեք քրիստոնեայ դեսպաններն էլ չեն փութացել օգնել իրանց հայրենիքին նրա ներկայ ծանր ճգնաժամի մէջ և այդպիսով վտանգել են նաև իրանց կուսակցութեան պետի՝ Նախկին սադրազամի ապագայ վիճակը։

Հ. Ա.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վերջերս հեռագիրը հաղորդեց, որ Կ. Պօլիս են եկել պարսիկ երկու շահզադէներ, որոնք փախել են Թէհրանից, մասնակցած լինելով մի դաւադրութեան Շահի կեանքի դէմ։ Այժմ այդ գաղտնիքը պարզվում է։ Կ. Պօլիս են փախել երկու շահզադէներ, մինը՝ Շահի իրա որդին է, միւսը՝ եղբայրը՝ Րուքնը-Դօվլէն։ Մայիսի կէսին նրանք փախչում են Թէհրանից 3 ծառաների ուղեկցութեամբ։ Պատճառը այն է, որ մասնակցել են Շահի կեանքի դէմ դաւադրութեան։ Այդ դաւադրութեան մասնակցել են նաև շատ բարձրաստիճան անձինք։ Գալով Կ. Պօլիս, նրանք խնդրեցին սուլթանին ընդունել իրանց Թիւրքաց ծառայութեան մէջ։ Սակայն պարսից դեսպանը ներկայացրեց Թիւրքաց կառավարութեան մի ընդարձակ յիշատակագիր, որի մէջ յայտնում է, թէ Շահը զրկել է երկու պրինցներին բոլոր իրաւունքներից և առանձնաշնորհութիւններից, ուստի և նրանց խնդիրքը՝ ընդունվել Թիւրքաց ծառայութեան մէջ, պէտք է մերժվի։ Կարծում են, որ Պարսկաստանը կը պահանջէ նրանց յանձնումը, թէև նրա և Թիւրքիայի մէջ չը կայ դաշնադրութիւն քաղաքական յանցաւորներին յանձնելու համար։

—«Frankf. Zeitung» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակիցը հաղորդում է հաւաստի աղբիւրներից, որ Մուշի սանջակում ապրիլ 12-ից մինչև մայիսի 16-ը սպանված հայերի թիւը հասնում է 3000 հոգու երկու սեռի և ամեն հասակի. հայ գիւղեր աւերված են, նոյն աղբիւրների հիման վրա, մինչև 50 հատ. Մուշի մէջ կողոպտված են 30-ից աւելի հայերի խանութներ։ Հայ փախստականներ և գերիներ Մուշում հաշւում են 4000. նրանք ամենքը սովից և կարիքից տառապում են։ Եթէ չը լինէր ֆրանսիական հիւպատոսի միջամտութիւնը, գործը կը վերջանար կոտորածով Մուշի մէջ և նրա շրջականերում։ Սաբերում, ուր հայերը պաշտպան չունեն, կոտորածները շարունակվում են։ Հայոց պատրիարք Օրմանեանը բողոք յայտնեց արիւնհեղութեան դէմ Մուշի սանջակում և պահանջեց, որ վարչութիւնը պաշտպանէ հայ ժողովրդի կեանքը, պատիւը և գոյքը։

—Կ. Պօլսի պաշտօնական աղբիւրներից հաղորդում են, որ իրերի դրութիւնը Հայաստանում լաւանում է։ Մեծ վեզիրը ուղարկել է Բիթլիսի վալիին վճռական հրաման միջոցներ առնել կոտորածի դէմ։ Այժմ Մուշում կենտրոնացրված հայերը ստանում են իբր թէ ամեն օր հացի բաւականաչափ պաշար։ Թիւրքաց կառավարութեան պլանը—տեղափոխել հայերին սարերից Մուշի դաշտը, որպէս զի այդտեղ հեշտ լինի կոնտրոլ հաստատել նրանց վրա—ինչպէս հաւատացնում են, բաց է թողնված անգլիական դեսպանի պնդմամբ։ Ընդհակառակը, այժմ միջոցներ են ձեռք առնված վերահաստատել հայերին սարերում, իրանց աւերված գիւղերում, և իբր թէ սուլթանը իր միջոցներից տուել է 3,500 լիրա (մօտ 30,000 ր.) քանդված գիւղերը Սասունում վերաշինելու համար։

—Կ. Պօլսում հաստատում են, որ բրիտանական կառավարութիւնը սպառնացել է Բ. Դրան, թէ նա կը դիմէ ծովային զօրեղ ցոյցի, եթէ Դուռը իրական միջոցներ ձեռք չառնի կանգնեցնելու համար բռնութիւնները Հայաստանում։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

16 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Բալտիական նաւաշինարանում «Դէլֆին» ականնաւի վրա, փորձելու ժամանակ պայթեց օդապահարանը, որի պատճառով գնաց ջրի տակը։ Խեղդվեցին 23 զինւոր և օֆիցէր լէյտենանտ Չէրկասօվ. ազատվեցին լէյտենանտ Եյագին, պօրուչիկ Գարաջէեվ և 10 զինւորներ։

ՍԻՄԼԱ։ («Րէյտէր»)։ Տեղեկութիւն է ստացված նոր ընդհարման մասին անգլիական արշաւախմբի և տիբէտցիների միջև։ Տիբէտցիները մեծ կորուստներ կրեցին. անգլիացիների կողմից սպանված է 1 օֆիցէր և 2 օֆիցէր թեթև վիրաւորված են. վիրաւորված են նոյնպէս 5 զինւորներ։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Պորտ-Արտուրի առաջ եապօնացիները այլ ևս մեծ նաւեր չունեն։ «Սադոմարու» փոխադրանաւի հետ միասին ոչնչացան երևի պաշարող մեծ թնդանօթները։ Այն փաստի բացատրութեան բացակայութիւնը, որ եապօնական փոխադրանաւերը շրջում են ծովի վրա առանց կրէյսէրների ուղեկցութեան, հաստատում է այն ենթադրութիւնը, որ եապօնական պատերազմական մեծ նաւերից շատերը կարկատվում են։

ՏՕԿԻՕ։ «Դէյլի Տելեգրաֆ» հաղորդում է, որ Խօկդիտօ կղզուց ստացված հեռագրերի համեմատ, Լապէրուզեան ջրանցքում երէկ երևացին 3 նաւեր, ամենայն հաւանականութեամբ ռուսական կրէյսէրներ, ականնաւերի ուղեկցութեամբ։ Ռուսական վիրաւորների դէմ եապօնացիների ձեռքով իբր թէ կատարած գազանութիւնների լուրերը այստեղի զինւորական շրջաններում սաստիկ զայրոյթ առաջացրին։ Կեղծ փաստերի տարածման վրա նայում են որպէս մի փորձի վրա սիստեմատիկաբար գրգռելու Եւրոպայի հասարակական կարծիքը եապօնացիների դէմ։ Այդ լուրերը բամբասանք են այն պատճառով, որ եապօնացիների կողմից ռուս վիրաւորները միշտ հոգածոյ խնամքի առարկայ էին։

ՊԱՐԻԶ։ Սենատն ընդունեց այն օրինագիծը, որը հաստատում է պօստային դրամական փոխադրութիւնների փոխանակութեան վերաբերեալ համաձայնութիւնը Ռուսաստանի և Ֆրանսիայի միջև։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Բիթլիսի վիլայէթից հիւպատոսական ուրախալի զեկուցումներ են ստացվել։ Ռուսաց ֆրանսիական և անգլիական դեսպանների պահանջմամբ, ըստ երևոյթին, լուրջ կերպով սկսել են գործադրել այն միջոցները, որ հաստատել է սուլթանը։ Հիւպատոսների խնամքով կատարած քննութեան համաձայն, մինչև այժմ կան ապստամբներ։ Այդ հարցը կարգադրելու համար դեռ շատ ժամանակ կը պահանջվի և անպայման ճիշդ հետևանքներին հիւպատոսները հազիւ թէ կը հասնեն։ Ոչ ուրիշ պետութիւնները, ոչ Անգլիան մտադրութիւն չունեն լուրջ գործողութիւններ սկսելու, միայն արգելքներ կը դնեն, որ այլ ևս անկարգութիւններ չը կատարվեն։

ՄՕՍԿՎԱ։ Վախճանված դօկտոր Կօլէսօվ 130,000 րուբլի կտակեց բարեգործական նպատակներով։

ԲԵՐԼԻՆ։ Գերմանական «Պանտէրա» պատերազմական նաւը, որ գտնվում է Նիւպօրտում, հեռագրով հրաման ընդունեց անյապաղ ճանապարհ ընկնել Պօրտ-Օ-Պրէնս։

ՎԻԷՆՆԱ։ Պաշտօնական լրագիրը հրատարակեց կայսերական հրամանագիր, որի զօրութեամբ, 14-դ պարագրաֆի հիման վրա, մտցնվում է մինչև 1904 թւի աւարտվելը ժամանակաւոր բիւջէտ։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ։ (Րէյտէր)։ Դատարանը վճռեց, որ այն շոգենաւային ընկերութեան դիրեկտօրները, որին պատկանում էր «Գեներալ Սլօկում» խորտակված շոգենաւը, կապիտանը և օֆիցէրները ենթակայ են քրէական պատասխանատւութեան։ Դրանց բոլորի դէմ, թւով 11 անձինք, սկսված է մեղադրանք սպանութեան մէջ և հրաման է արձակված կալանաւորելու նրանց, բայց նրանք բաց են թողված երաշխաւորութեամբ։

17 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պաշտօնական տեղեկութիւններ Հեռաւոր Արևելքից յունիսի 16-ին չեն ստացված։

ԼԵԱՕԵԱՆ, 16 յունիսի։ (Սեփ. թղթակցից)։ Դալինսկի լեռնանցքը յամառ պատերազմներից յետոյ գրաւված է եապօնացիների կողմից։ Կապիտան Կօվալէվսկի, որը ընկել էր արևահարութիւնից, գերի է վերցված։ Եապօնացիները մեծ կորուստներ կրեցին, շնորհիւ մեր արտիլէրիայի անվրէպ նշանառութեան։ Արևելեան զօրաբանակը կոմս Կէլլերի հրամանատարութեամբ յետ քաշվեց ուժերով գերազանցող հակառակորդի զօրեղ յարձակման պատճառով ճակատակողմից և թևերից։

ՏԱՆԺԷՐ, 16 յունիսի։ («Րէյտէր»). Ամէրիկական էսկադրան դուրս եկաւ ծովը։

ԿԻԼ, 15 յունիսի։ («Րէյտէր»)։ Այսօր «Հօհէնցօլէրն» զբօսանաւի վրա կայացաւ հրաժեշտի ճաշ ի պատիւ Էդուարդ թագաւորի։

ՍՕՖԻԱ, 16 յունիսի։ (Սեփական թղթակցից)։ Սլաւօնական բարեգործական ընկերութիւնը Սօֆիայում յանձնեց վաթսուն հազար րուբլի Կարմիր խաչի ընկերութեանը այն հիւանդանոցը պահելու համար, որ ուղարկում է Բօլգարիան Հեռաւոր Արևելք ի նպաստ ռուս վիրաւորեալների։—Բօլգարական էկզարխը Բ. Դրան ներկայացրած իր առաջադրութեան մէջ մատնացոյց է անում հալածանքների մեծ թւի վրա, որ կատարում են Թիւրքաց իշխանութիւնների թոյլտւութեամբ յունաց պատրիարքի գործակալները այն քրիստոնեայ ազգաբնակութեան դէմ, որ պատկանում է էկզարխի հօտին, ընդգծում է այն նկրտումները, որոնք նպատակ ունեն տիրել բօլգարական դպրոցներին և եկեղեցիներին և անուանում է մի քանի տեղեր, ուր արգելված են եկեղեցիներում աղօթքներ սլաւօնական լեզուով։—Բիտօլիից հաղորդում են, որ կուցօվլախների և յոյների միջև տեղի ունեցած կռւի ժամանակ սպանված կացօվլախը թաղվեց քաղաքից դուրս։ Յուղարկաւորութեան ժամանակ յոյները յարձակվեցին և ջարդեցին սայլը։ Տիեզերական պատրիարքը արդարացնում է նրանց նրանով, որ դրանց այդպէս վարվելուն առիթ են տուել իրանք կուցօվլախները։

ՄՕՍԿՎԱ։ Յունիսի 16-ին փոթորկալի անձրև եկաւ որոտումով և խոշոր կարկտով. փոթորիկը շատ աւերումներ գործեց շրջականերում։ Առանձնապէս վնասվեցին ամարանոցները։

13 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի հեռագիրը Նորին Մեծութեան, յունիսի 16-ին. «Յունիսի 14-ին, առաւօտեան ժամը 8-ին, մեր զօրախումբը, յետ մղելով հակառակորդի առաջապահ հեծեալ և հետևակ մասերը, գրաւեց Սենիւչէն կայարանը։ Առաւօտեան ժամը 9-ին յայտնվեց հակառակորդի հետևակ բրիգադի արշաւումը ճակատից և սիւնի արշաւումը՝ մեր զօրախմբի ձախ թևը։ Սենիւչէն քաղաքը, շրջապատված պարիսպներով, նոյնպէս գրաւվեց եապօնացիներից և այդ պատճառով, մեր զօրքերը ժամը 11-ի մօտ սկսեցին կամաց հեռանալ դէպի հիւսիս։ Կորուստների մասին առ այժմ յայտնի է, որ վիրաւորվել է 1 օֆիցէր և 10 զինւոր։ Սեախօտանից Երլդագօ տանող ճանապարհի խուզարկութիւնը Կեանձէի մօտ ցոյց տուեց հակառակորդի 2 էսկադրօնի և 6 վաշտի ներկայութիւնը Մայեավօյձէի մօտ, 5 վերստ հեռու դէպի հարաւ-արևելք Սեախօտանից. այդ խուզարկութեան ժամանակ վիրաւորվեցին կապիտան Վասիլիէվ, խօրունժի Մակարօվ, որ մեռաւ վէրքից և 5 կօզակ։ Յունիսի 12-ի ընթացքում տեղի ունեցաւ հրաձգութիւն առաջապահ կայաններում Տամեսալգօուի և Տանցիաֆանշինի մօտ, 8 վերստ դէպի արևմուտք Տամիայլգօից։ Յունիսի 13-ին, առաւօտեան ժամը 4-ին, հակառակորդի մի զօրախումբը՝ մօտ մի հետևակ բրիգադա երկու բատարէաներով գրաւեց Սանդխօուն և հրաձգութիւն բացեց մեր պահակային պահպանութեան վրա, որ բռնել էր Սև սարը, Սեախօտանից հարաւ։ Մեր երեք վաշտերը կայունապէս դիմացան կրակի առաջ մինչև որ եկաւ օգնութիւն։ Առաւօտեան մօտ ժամը 6-ին, կօզակային հեծեալլեռնային բատարէաները գնացին դէպի դիրքը և բացեցին ճակատային ու թևային կրակ եապօնական բատարէայի և հետևակի խիտ սիւների վրա, որոնք երևացին մեր ձախ թևի դէմ։ Կէսօրվայ ժամը 1-ին եապօնացիները սկսեցին նահանջել՝ արշաւել սկսած մեր զօրքերի ճնշման առաջ, որոնք հալածեցին թշնամուն մինչև Սանդեան։ Մեր կորուստներն են—երկու օֆիցէր թեթևակի վիրաւորված. սպանված 33։ Յունիսի 14-ին, առաւօտեան ժամը 6-ից նորոգվեց կռիւը Սեախօտանի մօտ։ Մի կօզակային և մի հեծեալ բատարէաներ մի քանի անգամ քշեցին թշնամու հետևակը և ստիպեցին եապօնական բատարէաները՝ լռել։ Մեր հետևակի մի մասը մի քանի աջող հակա-յարձակումն գործեց և մղեց եապօնացիներին մեր աջ թևի վրա։ Կռիւը վերջացաւ ժամը 5-ին։ 2-դ հեծեալ բատարէայի մի մասը, որ մասնակցեց այդ գործին, զարմացրեց ամենքին իր սխրագործութեամբ, գնալով Սանխասեան անցքը և դիմանալով հակառակորդի 8 թնդանօթների դէմ, մինչև որ չը վերջացրեց իր բոլոր փամփուշտները։ Մեր կորուստները դեռ հաշւած չեն, բայց ստացված զեկուցումների համաձայն, նրանք 50 հոգուց և 20 ձիից աւելի չեն։ Յունիսի 1-ին եապօնական առաջապահ խումբը մի բատալիօնի և էսկադրօնի ուժով, շարժվելով հիւսիսային ճանապարհով Սիւեանից դէպի Գայչժօու, գրաւեց Չիգուանտինը, վեց վերստ հիւսիս-արևելք Սեախօտանից։ Յունիսի 13-ի երեկոյեան, Սիւեանից Խայչէն տանող ճանապարհի վրա, յայտնվեց հակառակորդի մինչև 27 բատալիօնի կենտրոնացումը դէպի Վանդգիապուձէի գիւղը։ Յունիսի 14-ին, վաղ առաւօտեանից եապօնացիները արշաւեցին մեր դիրքի ճակատի վրա Դալինեան լեռնանցքում, ձգտելով անցնելով նրա ձախ թևի ետևը, ոչ նուազ քան մի դիվիզիա հետևակ ուժով, երեք դաշտային բատարէաներով։ Կռիւը շարունակվեց մինչև առաւօտեան ժամը 7 և 40 րօպէն։ Երբ իմացվեց հակառակորդի ուժը և յայտնվեց, որ նա անցել է մեր աջ թևի ետևը, մեր զօրախումբը կամաց հեռացաւ Դալինեան լեռնանցքից։ Հակառակորդը կանգնեցրեց իր արշաւումը։ Մեր կորուստները դեռ պարզված չեն, բայց նրանք մօտ 200 հոգի են։ Յունիսի 18-ի ընթացքում թշնամին շարունակեց արշաւումը Ֆինշուլինի և Մօգուլինի անցքերի վրա ճակատից և մեր դիրքերի թևերի ետևն անցնելով։ Մօղուլինեան անցքի դէմ, կենտրոնացած էր ոչ պակաս քան 8 բատալիօն, 10 թնդանօթներով։ Կէսօրվայ ժամը 4-ին, Լեաօեանի գլխաւոր ճանապարհի վրա, հակառակորդը գրաւեց Կօուդեալին անցքը։ Յունիսի 12-ից, եապօնացիները ձեռնարկեցին նաև արշաւումն իրանց աջ թևի կողմից և յունիսի 13-ին, առաւօտեան, գրաւեցին Սայմաձին։ Եապօնական զօրախումբը բաղկացած մինչև երեք վաշտ ուժից մի էսկադրօնի հետ, որ շարժվել էր Սայմաձիից, յետ մղեց առաջ մեր պահակային հարիւրեակները, բայց յետոյ յետ քշվեց։»

18 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Աջողվեց «Դելֆինը» հանել ջրից։ Երբ ականնաւը հաւասարվեց ջրի մակերևոյթի հետ, սկսեցին ջուրը քաշել, այդ ժամանակ պօրուչիկ Գօրագէեվ և 3 զինւոր մտեցան ականնաւի ներքին, որտեղից անյայտ պատճառով պայթումն առաջացաւ, որ յիշեալ անձերին այրվածք և թեթև վէրք հասցրեց։ Վնասվածները անվտանգ են։

ՉԻՖՈՒ («Րէյտէր»)։ 50 եապօնացիներ, որոնք թողել են Պօրտ-Արտուրը յունիսի 10-ին հասան այստեղ Ազաւնու խորշից, որտեղից նրանք մեկնեցին յունիսի 15-ին։ Եկածները հաղորդում են, որ յունիսի 10-ի ծովային կռւում «Սեվաստօպօլ» զրահաւորը ստացել է է միայն թեթև վնասումն, իսկ «Ամուր» ականային փոխադրանաւը ծանր կերպով վնասված է։ Պօրտ-Արտուրը ուտեստի լաւ պաշար ունի։

ՏՕԿԻՕ։ («Րէյտէր») Գէնզանից հեռագրում են. «Այսօր երևաց Վլադիվօստօկի էսկադրան և այս րօպէին յարձակվում է քաղաքի վրա։

ԿԻԼ։ Էդուարդ թագաւորը մեկնեց «Վիկտօրիա Ալբէրտ» նաւով։

ԳԵԱՆԳՑԶԷ։ («Րէյտէր»)։ Տիբէտցիները ժամանակաւոր խաղաղութիւն խնդրեցին բանակցութիւնների ժամանակ։

ԼՕՆԴՕՆ։ Տօկիօից եկած տեղեկութիւնների համեմատ, Պօրտ-Արտուրի մօտ եապօնացիների գրաւած ամրութիւնները մարտկոցներ չեն, այլ միայն 3 հատ հողային ամրութիւններ, բերդից մօտաւորապէս 7 կիլօմէտր հեռաւորութեան վրա։ Եապօնական կառավարութիւնը չէ ստացել Պօրտ-Արտուրի մօտը երեք մարտկոցներ գրաւելու լուրի հաստատումը։

ԼԵԱՕԵԱՆ։ 3 դիվիզիայից կազմված մի եապօնական բանակ, որ գալիս է արևելքից, արագացրած քայլվածքով գալիս է Լեաօեանի վրա։ Երէկ նա Լեաօեանից 13 անգլիական մղոն հեռաւորութեան վրա էր։ Կոմս Կէլլերը յետ է նահանջում անմիջապէս Լեաօեանի առաջը գտնված դիրքերի վրա և այնտեղ է սպասում եապօնացիներին՝ ճակատելու համար։

ՆԻՒՉԺՈՒԱՆ։ (Րէյտէր)։ Ռուսական հակաականնաւ «Լէյտէնանտ Բուրակօվը» այստեղ ժամանեց Պօրտ-Արտուրից, գետը մտաւ և խարիսխ նետեց «Սիվուչ» թնդանօթակրի մօտը։

ՍԷՈՒԼ։ (Րէյտէր)։ Պաշտօնական հաղորդագրութեան համաձայն, Վլադիվօստօկի էսկադրան՝ 3 կրէյսէրից և 10 ականնաւերից և հակաականնաւերից բաղկացած՝ երևաց Գէնզանի դիմացը և եապօնական թաղի վրա նետեց 180 ռումբ։—Եապօնացիները բռնի անցան Մօտիէնլինեան լեռնանցքը և դիմում են դէպի Լեաօեան արևելեան ճանապարհով։ Ռուս զօրքերը, կոմս Կէլլերի հրամանատարութեամբ դիրք են բռնել լեռնանցքի այս կողմում։

ԼՕՆԴՕՆ։ (Րէյտէր)։ Կօբէից եկած տեղեկութիւնների համեմատ, եապօնական «Սատօմարու» փոխադրանաւը կուղարկվի Նագասակիի նաւարանը։

ՊԱՐԻԶ։ Երէկ ստորագրվեց յունվարի 31-ի ֆրանկօ-սիամական համաձայնութեան լրացուցիչ արձանագրութիւնը։ Այդ արձանա-

գրութիւնով համաձայնութեան մի քանի կէտերը լրացվում են, իսկ միւսներն աւելի ևս ճշդօրէն պարզվում: Այդ ակտով Ֆրանսիային է տրվում Կրատո նաւահանգիստը:

ՄՕՍԿՎԱ: Ականատեսների պատմելով, մըրրիկն սկսվել է Լիւբլինի մօտերը: Գորշ ամպերը ոլորվեցին մի տեղում, կենտրօնացան և սկսեցին ձագարաձև վայր իջնել, նեղ ծայրը դէպի երկիրը: Կիտվելով և առաջ շարժվելով, Թաթարը կործանում էր ամեն բան իր ճանապարհին—դարևոր անտառներ, ընդարձակ պարտէզներ, գիւղեր, պոկոտում էր տանիքներ, քարէ շէնքերի խողովակներ, եկեղեցիների գմբէթներ: Թաթարը դիմեց դէպի Մօսկվա, բայց Լեֆօրտովում պայթելով, ցրվեց: Մեծ Միտիշչին կիսով չափ կործանված է. Զապինի բնակիչների կէս մասը վիրաւորված են:

ՆՕՎՕՐՕՍՍԱՒՍԿ: Խարբին մեկնեց Կարմիր խաչի Սև ծովեան խումբը, ուր կազմակերպված է Նօվօրօսսիյսկ քաղաքի և նահանգի նուիրած միջոցներով:

ԽԱՐԿՕՎ: Քաղաքային խորհուրդը որոշեց կառավարութիւնից փոխ առնել 200,000 րուբլի պատերազմի հետ կապ ունեցող ծախքերը ծածկելու համար, որովհետև առաջուց յատկացված 100,000 րուբլին բաւականութիւն չէ տալիս:

18 յունիսի

Կ. ՊՕԼԻՍ, 17 յունիսի (Հաւասի գործ.): Լուրերին նայելով, երկու քիւրդ պարագլուխներ աքսորված են Տրիպօլի, հայերի վերաբերմամբ ցոյց տուած թշնամութեան համար:

ԼԵԱՕԵԱՆ, 17 յունիսի (Սեփ. Թղթ.): «Вѣст. Арміи» ուշադրութիւն է դարձնում այն վրդովեցուցիչ եղանակի վրա, որով եապօնացիները վճարում են չինական և կօրէական ժողովրդին դրամ: Եապօնացիները հարաւային Մանջուրիայի տեղական ազգաբնակութեան տալիս են կամ եապօնական թղթադրամներ, տասը—քսան կոպէկ արժողութեամբ, որոնց վրա տպված է, թէ մատուցանողին յետոյ կը վճարվի ռուսական պատերազմական տուգանքից, կամ տալիս են ժողովրդին ռուսական կեղծ թղթադրամներ, լաւ կեղծած: Փոխարքան արդէն հրամայեց յայտարարութիւններ բաց թողնել, նախազգուշացնելով չինական ժողովուրդը, որ նա վստահութեամբ չը վերաբերվի ռուսական այն թղթադրամներին, որ տալիս են եապօնական զօրքերը: Վերջին օրերը Օկուի և Կուրօկիի բանակները միացան և շրջապատում են մեր զօրախումբը Գայչժօում, որպէս զի հաղորդակցութիւնը կտրեն մանջուրական զօրքի գլխաւոր ոյժերի հետ: Եապօնացիները գրաւեցին Դալինեան լեռնանցքը, մի կարևոր ռազմագիտական կէտ, որ հանդիսանում է անցք Խայչէնից Սիւեան և դէպի ծովը: Եապօնացիների գլխաւոր ոյժերը գնում են Դալինեան լեռնանցքով:—Վերջին տեղեկութիւնների համաձայն, մեր առաջապահ խմբերի եռանդուն յարձակումը և Միշչէնկօի զօրախմբի աջող գործողութիւնները ստիպեցին եապօնացիներին սկսել նահանջումը:—Հարաւային Մանջուրիայում սկսվեց երկարատև անձրևների շրջանը, որոնք ընդհատում են մի ամիս ամեն տեսակ հաղորդակցութիւն երկրում: Չը ստանալով ուտեստ և ռազմամթերք, չը կարողանալով շարժվել, մանաւանդ իրանց պաշարման թնդանօթներով, եապօնական բանակը կարող է շուտով շատ կրիտիքական դրութեան մէջ ընկնել:

ԼՕՆԴՕՆ, 17 յունիսի (Րէյտէր): Վաշինգտոնում հիմք ունեն կարծելու, որ Էդուարդ թագաւորի Կիլ գտնված ժամանակ, Վաշինգտոնից շատ զգոյշ և խորհրդապահ կերպով կամեցան տեղեկութիւններ հաւաքել թէ արդեօք հնարաւորութիւն կայ առաջարկութիւն անել Ռուսաստանի և Եապօնիայի մէջ խաղաղութիւն հաստատելու վերաբերմամբ: Լուրերին նայելով, յայտնվեց, որ պատերազմող կողմերից ոչ մինը հակված է ընդունել որ և է երրորդ մի պետութեան խաղաղարար առաջարկութիւնները:

ՆԻՒ-ՋԺՈՒԱՆ, 17 յունիսի, (Րէյտէր): «Լէյտընանտ Բուրլակօվ» հակատականաւի գալը մեծ յուզմունք առաջացրեց տեղական ժողովրդի մէջ: Մեծ ամբոխ հաւաքվեց Լեաօխէի ափին, որ սաստիկ հետաքրքրութեամբ դիտում էր ռուսական նաւի մօտեցումը: Սակայն ամենքը կարծում են, որ «Լէյտընանտ Բուրլակօվ» պատռել և անցել է ծովապետ Տօգօի պաշարող նաւերի գծից և հասել է այստեղ հեռագիրներով ռուսաց բանակի համար:—Թագաւոր Կայսրը ամենաողորմածաբար բարեհաճեց շնորհել Ալէքսանդր Նէվսկու կարգի ադամանդեայ շքանշանները Իրկուտսկի ընդհանուր նահանգապետ կոմս Կուտայխօվին:

ՊԱՐԻԶ: 17 յունիսի («Հաւասի գործ.»): Բիւդժէտային յանձնաժողովում կոմբ Վատիկանի դեսպանի յետ կանչելու առիթով յայտնեց, որ նա իրան է վերապահում իրաւունք բացատրութիւններ տալ արտաքին գործերի մինիստրութեան նախահաշւի քննութեան ժամանակ, որ դեսպանի յետ կանչելը իրապէս տեղի է ունեցել և որ դեսպանը չի վերադառնայ իր պաշտօնին:

ՏՕԿԻՕ, 13 յունիսի: («Վօլֆի գործ:»): Պաշտօնապէս հաղորդվում է Ֆէնշույլինեան լեռնանցքի գրաւման մասին:—Յունիսի 13-ին զօրքը, բաժանվելով երեք զօրասիւների, սկսեց յարձակումը լեռնանցքին տիրելու նըպատակով. ռուսները յամառ դիմադրութիւն ցոյց տուեցին: Յունիսի 14-ին լեռնանցքը գրաւվեց: Եապօնացիների ընդհանուր կորուստներն են 170 մարդ:—Գէնզանից ստացված պաշտօնական տեղեկութիւնների համեմատ, յունիսի 17-ին 6 ռուսական ականաւեր մտան նաւահանգիստը, 200 ռումբ գցեցին եապօնական թաղը և Չրասոյգ արին շոգենաւը և առագաստաւոր նաւը, իսկ յետոյ միացան նաւահանգստից դուրս կանգնած երեք նաւերի հետ և անհետացան: Երկու կօրէացի և երկու զինւոր վիրաւորված են: Շինութիւններին նշանաւոր վնաս է հասցրված:

ՏՕԿԻՕ («Րէյտէր»): Եապօնական էսկադրան գնաց դէպի հիւսիս վլադիվօստօկեան էսկադրան հալածելու նպատակով, բայց վերադարձաւ, չը գտնելով ռուսական նաւեր:

ՄՈՒԿԴԷՆ: 17 յունիսի («Սեփ. Թղթ.»): Կատարելապէս սուտ են լրագրական տեղեկութիւնները Պօրտ-Արտուրի մօտ ծովային պատերազմի և մեր կրած մեծ կորուստների մասին, ի թիւս որոց կօնտր-ծովապետ Ուխտոմսկու և 700 զինւորների մասին: Մեր էսկադրան վերադարձաւ նաւահանգիստը ոչինչ կորուստներ չը կրելով ոչ նաւերով և ոչ մարդկանցով: Ականային նաւերի գիշերային կռւի մէջ մեր երկու ականաւերը աննշան վնասուածներ ստացան. Թշնամիների մօտ ըստ երևոյթին ջրասոյզ է եղած երկու ականաւ: Տեղեկութիւններ կան, որ առաւօտեան յունիսի 13-ին եապօնական նաւատորմը, մօտենալով Սեաօբինդաօին, սկսեց ռմբակոծել շըրջակայքը ծովախորշից դէպի հիւսիս մինչև Ույցէյլօզա լեռը. ապա թշնամին շարունակեց յարձակումը մերձակայ բարձրութիւնների վրա, որ գրաւած ունէին մեր կամաւոր կօմանդաները: Եապօնացիների երեք յարձակումները յետ մղվեցին մեծ կորուստներով, որից յետոյ կամաւորները յետ քաշվեցին դէպի գլխաւոր դիրքը Գուինսանի լեռան մօտ: Թշնամին շարունակում էր յարձակումը, ուժեղացնելով առաջապահ զօրամասերը: Անաջող յարձակումներից յետոյ Գուինսանի վրա, եապօնացիները Դալնիից ուղարկեցին զօրեղ զօրասիւն դէպի Պօրտ-Արտուր մեր ձախ թևը խուսափելով, որի պատճառով պաշտպանվող զօրաբաժինը ստիպված էր հեռանալ: Մեր կորուստներն են 7 օֆիցէրներ և 200 զինւորներ: Եապօնացիների կորուստները աւելի մեծ են, որովհետև կռւի ժամանակ հանդիպեցին ֆուգասներին, որոնք ժամանակին պայթեցրվել էին:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Մշակի» ներկայ համարի հետ մեր Անդրկովկասի բաժանորդներին ուղարկվում է Ե. Ծատուրեանի լամպային և պաստառային մագազինի յայտարարութիւնը 55,000 կտոր պաստառների վաճառահանման մասին:

Պետերբուրգի Պուշկինեան տպարանում
Լոյս տեսան
Յ. Մ. ՍՈՒՐԽԱԹԵԱՆԻ

1. Մելքօն աղայի վերջաբանութիւնը (Ղրիմի բարբառով). . . . 20 կ.
2. Փարոսի վրա (փոխադրութիւն, «Մշակից» արտատպած). . . . 5 կ.

Այլ և վաճառվում են նոյն հեղինակի

3. Մելքօն աղայի սթօրիան (Ղր. բար.). 15 կ.
4. Մի լար... ռօմանս նոտագրած՝ երգելու և դաշնամուրի համար . . 60 կ.

Դիմել՝ Харьковъ, А. М. Туманьянцъ, Инструментальный пер., д. № 3, кв. Самуэлянцъ.
1—2

Ցերեկվայ ճանրամատչելի ներկայացումն
ԱՐԱՔՄԵԱՆԻ ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ
Կիրակի, յունիսի 20-ին
Հայ և վրաց թատերասէրների ընկերութիւնը
կը ներկայացնէ
առաջին անգամ վրացերէն լեզուով
Ալյաճ-Բալյաճի
Պատմ. դրամա 4 գործ. փոխ. Սարգարեանի
Թարգ. Ա. Բաջիաշվիլու:
Մասնակցում են.—Օր.օր. Բէգիջանեան, Բուչուկուրի, պ. պ. Բաղաշվիլի, Գրիգորեան, Դօշոյեան, Ղուշչեան, Մարկոսեան, Միրվէլօվ, Մճէդլիշվիլի, Մէլաշվիլի, Մայիսուրաձէ, Նօնիկեան, Պօղոսեան, Սալադայա, Փիրումեան և ուրիշները:
Սկիզբն է ճիշդ $11^1/_2$ ժամին առաւօտեան:
Տեղերի գինը 10-ից մինչև 50 կօպէկ:
Խաղամիջոցներին կը նուագէ երաժշտական խումբը:
Վարչութիւն Արաքսեանի
1—1 Կարգադրիչ Գ. Փիրումեան

Մի ճեմարանաւարտ պատրաստում է աշակերտներ միջնակարգ դպրոցների համար: Դիմել Մաղաթեան կղզի Ա. Զաղեթեանի գրասենեակ: շ. կ. ե. հ. 1—4

Արսէն աւագ-քահանայ Բագրատունին խընդրում է մեզ հրատարակել, որ ստացել է Վիէննայից
«ԿԵԱՆՔԸ ԱՌԱՆՑ ՀԱՒԱՏՔԻ»
300 օրինակ գրքեր. հեղինակութիւն Ներսէս վարդապետ Դանիէլեանի, Կ. Պօլիս.
ՅՕԳՈՒՏ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԱՆՈՑՆԵՐԻ
Այդ գրքերը ծախվում են բացառապէս «Գուտէնբերգ» գրավաճառանոցում: (շ. ե. հ.) 1—3

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ
Թիֆլիսի Հակա-ալկօհօլական ընկերութեան Հաւլաբարի բաժանմունքի
ՄՈՒՐԱՇԿՕՅԻ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ
Կիրակի, յունիսի 20-ին
ՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱՍԷՐՆԵՐԻ
ՄՇՏԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ
Բարեհաճ մասնակցութեամբ պ. պ. Վաճէրի և Միրզոյեանի
կը ներկայացնէ
I
Առաջին անգամ ժողովրդական բեմի վրա, յայտնի ֆրանսիական մելօդրամա
ԱՐԵԱՆ ԲԻԾ
Դրամա 3 գործ. թարգմ. ֆրանսերէնից:
II
ԳԻՇԵՐՎԱՆ ՍԱԲՐԸ ԽԷՐ Է
Ֆարս վօդ. 1 գործ. հեղ. Գ. Սունդուկեանցի:
Մասնակցում են.—Օր.օր. Աստղիկ, Վարսենիկ, պ.պ. Գալստեան, Լաչքարեան, Միրզոյեան, Սոմխեան, Յարութիւնեան, Նազարբէգեան, Զալաբեան, Սարեան, Սողոմոնեան, Վանչէր, և ուրիշները:
Տեղերի գինը 5-ից մինչև 30 կօպէկ:
Սկիզբն է ճիշդ $8^1/_2$ ժամին երեկոյեան:
Այգում ժամը 7-ից կը նուագէ երաժշտական խումբը: Տոմսակները վաճառվում են թատրօնի կասայում ներկայացման օրը ժամը 5-ից:
1—2 Րէժիսօր՝ Վաճէր

ՎԻԵՆՆԱ. ԲԺ. Պ. Մ. ԱՖՐԻԿԵԱՆ
Կազմում է խորհուրդներ տեղիս մասնագէտ-պրօֆէսօրների հետ Ռուսաստանից եկող հիւանդների համար:
D-r med. P. Afrikian.
Հասցէն Wien, I, Tegetthoffstrasse, 1 Pension.
39—50

Պրօվիզօր Ս. ՍԱՐՈՒԽԱՆԵԱՆՑԻ
ԲՕՐՕ-ՆԱՖԹԱԼԱՆ
Նոր նիւթը

Կատարելապէս փչացնում է գլխի թեփը, ամրացնում է մազերը և օգնում մազերի բուսնելուն. տալիս է մազերին իր բնական ու հաստատ տեսքը: Թոյլատրված է բժշկական վարչութիւնից, իբրև ոչ մի վնասակար նիւթ չը պարունակող:

Պահեստարան Кавказское Товар. торговл. аптек. товарами: Тифлисѣ, Баку, Батумѣ, վաճառվում է և Ռուսաստանի դեղատներում և դեղավաճառատներում:

Արժէքն 1 րուբլի 25 կօպէկ:
(կ. 1 ան.) 4—50

Ն. Տէր-Ղեւոնդեանի աշխատասիրութիւնները
1. Մայրենի լեզու, չորրորդ տարի, 11-դ տպ. գինն է 55 կ.
2. Մայրենի լեզու, երրորդ տարի, 14-դ տպ. գինն է 50 կ.
3. Մայրենի լեզու, երկրորդ տարի, 19-դ տպ. գինը 40 կ.
4. Մայրենի լեզու, առաջին տարի, 30-դ տպ. գինը 25 կ:

Առաջին, երկրորդ և երրորդ տարիները պաշտաճաւոր իշխանութեան կողմից ընդունված են: Չորրորդ տարվայ նոր տպագրութիւնը, որ այս օրերս լոյս տեսաւ, ներկայացրած է Կովկասեան ուսումնարանական շրջանի պ. հոգաբարձուի բարեհայեցողութեանը:

5. Հայորդի՝ Սրբազան պատմութիւն Հին ուխտի, գինը 50 կ.
6. » Սրբազան պատմութիւն Նոր ուխտի, գինը 50 կ.
7. Մայրենի լեզուի քերականութեան տարրերը, գինը 50 կ.

Պահեստը բացառապէս Կենտրօնական Գրավաճառանոցում: Գումարով գնողները 20% զեղջում ունեն: (ո.) 5—5

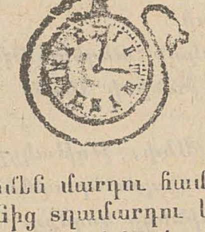

Էժան, Օգտակար եւ Անհրաժեշտ

ամեն մարդու համար, ով ուզում է համոզվել իսկութեան մասին թող գնէ մեր առեւտրական տեից տղամարդու կամ կնոջ (իր ցանկութեամբ) արժէքաւոր իրերի կօմպլէկս, որոնց համար մրցումը խեղդելու և պահեստում եղած ահագին քանակութեան ապրանքները հնար եղածին չափ շատ ծախելու համար՝ ստիպված ենք նշանակել էժան վաճառք և առաջարկում ենք սովորական 19 ր. 45 կ. գնի փոխարէն միայն 6 ր. 78 կ., ճանապարհածախքով միասին՝ հետեւեալ 10 արժէքաւոր իրերի համար. 1) Ժամացոյց սեւ ագռաւագոյն պողպատից—տղամարդու կամ կանանց կամ տղամարդու վերադիր ոսկուց (ճաշակով ոսկեզօծած), ոսկուց չը զանազանվող լաւ միզանիզմով, ժընէվի շէնք, ուղիղ քանելու համար 8 տարվայ երաշխաւորութիւն: 2) Շղթայ—նոր ոսկուց մէջը դատարկ կաշուէ քսակ՝ ժամացոյցը փչացնելուց պահպանելու համար: 3) Շղթայ—նոր ոսկուց մէջը դատարկ կամ նիկկելից, կամ կանաց վիզը գցելու համար: 4) Բրէյօկ «կոյմնացոյց» կամ «բիօկլ» պիկանտ տեսարաններով կամ ուրիշը: 5) Դրամապանակ կաշւէ, մի կտորից՝ 7 բաժանմունքներով, մեքենայական փականքով, պարունակում է կնիք անուն, հայրանուն և ազգանուն կպցնելու համար: 6) Ածելի ամենալաւ «Solingen» պողպատից կամ գրպանի խնայողական արկղիկ: 7) «Իմպերիալ» ստէրէօսկօպ՝ 25 պատկերով կամ գրպանի էլէքտրական ֆօնար կամ կաշուէ պօրտ-սիգար կամ կաշւէ պայուսակ գօտուց կախելու համար, կամ 56 պրօբի ոսկուց մատանի: 8) Մեքենական ինքնափառ լուցկու աման (փոխարինում է լուցկուն) կամ մի զոյգ գինբըրապանակ արտաահմանեան կաշուց թղթերի և այցետոմսերի համար, կամ մի զոյգ գինբեր 56 պրօբի ոսկուց: 9) Լաւագոյն պողպատէ գրչահատ կամ ծալովի մկրատ կամ դօկտոր կօխի ծխամուրճ: 10) Գրպանի գրելու գործիք կամ ճեռասէր կողերը կոկած հայելիով և այլն և պահանջատուէրի գումարի ձրի պրէմիա. ծածկված ժամացոյցով՝ 1 ր. 50 կօպ. աւելի արժէ: Պահանջները կատարվում են անյապաղ, վերադիր վճարով, առանց կանխավճարի: Դիմել. Торговому Экспортному Дому Т-ву Парижскій Лувръ, въ Варшавѣ 255. (մ. 25, յ. 6, 18, 30) 3—4